

BESLUT

2015-03-30

Dnr: 14/02484

SAKEN

Minnenas television: Thomas von Brömssen, SVT1, 2014-10-09, inslag med en sketch; fråga om mediets genomslagskraft

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att den inte strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

INSLAGET

Inslaget var en sketch i ett humorprogram. I en dialog mellan Thomas von Brömssen och Sten Åke Cederhök sades bland annat följande.

(Thomas von Brömssen) – Sten Åke Cederhök, här är han. (Sten Åke Cederhök) – Adjö med dig Thomas, tack för idag, det har varit "gör" skoj! (Thomas von Brömssen) – Nej men vi måste ju börja göra någonting. (Sten Åke Cederhök) – Nej men jag måste hem förstår du, klockan är mycket, jag är en gammal jag måste sova. (Thomas von Brömssen) – Vi har hela showen kvar. (Sten Åke Cederhök) – Ja, ja, men det klarar du utan mig. Du förstår jag är så pass till åren, det står i mitt kontrakt jag får inte jobba efter åtta. Jag måste hem och lägga mig nu ser du, ta ett glas mjölk innan jag somnar och så värmekrus i sängen och så där. (Thomas von Brömssen) – Nämen. (Sten Åke Cederhök) – Har du värmekrus i sängen? (Thomas von Brömssen) – Nej, jag ska pröva det, men. (Sten Åke Cederhök) – Du klarar det här utan mig du har ju massa repertoar du kan berätta historier. Nämen berätta, ta det till exempel om negern som kom till Sverige och badade så han blev vit. Först badade han i Ångermanälven och sen Ljusnan. (Thomas von Brömssen) – Nej jag kan inte, jag kan inte sådana. (Sten Åke Cederhök) – Låna den utav mig. Du tar ett halvt steg fram mot publiken och så säger du så här. Det är inte första gången jag har äran att träda upp för en sådan underbar publik. Så sent som i förra veckan så sjöng jag för folkpensionärernas ungdomsgille, och när jag var färdig med mitt lilla program så kommer kassören och frågar: Nå Sten Åke vad vill du ha för det här nu då? Ja ni kan väl betala det ni tycker det är värt. Ja men något ska du väl ha? Den slår allt, den är ödmjuk. Eller också kan du gå så här.

Sten Åke Cederhök tar ett par konstiga steg på scenen.

(Sten Åke Cederhök) – Det här kan du göra! (Thomas von Brömssen) – Det är bara du som kan göra sådana saker. (Sten Åke Cederhök) – Nu har jag det Thomas, du ska läsa en monolog, du ska ta den om Johansson och hans kärring när de var ute i skogen och plockade svamp. De skulle bara ta kantareller för de ville inte ta några risker.

ANMÄLAN

Anmälaren är kritiskt till inslaget och anser att det var rasistiskt. Det är inte förenligt med Sveriges Televisions (SVT) uppgift att okommenterat sända ett inslag som detta år 2014, eller för den delen år 1986.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser sammanfattningsvis att inslaget överensstämmer med bestämmelsen om mediets genomslagskraft och anför i huvudsak följande.

Minnenas television är en programserie med program ur SVT:s arkiv i olika genrer. Programmen har sänts i flera omgångar sedan år 1996 och innefattat klassiker som till exempel *Här är ditt liv*, *Tekniskt magasin*, *Jubel i busken*, *Melodifestivalen* och *Jacobs stegen*. Programmen har ofta ett gammaldags språk och skildrar företeelser i samhället där värderingar förändras över tid. Liksom i övrig programverksamhet tas hänsyn till programmets karaktär och ton och till vilken målgrupp det riktar sig. SVT har i vissa uppmärksammade fall bedömt att ett föråldrat språk eller bildspråk inte har haft relevans i sitt sammanhang och har gjort ingrepp i program. När det gäller det nu aktuella programmet bedömdes dock att det inte var nödvändigt. Programmet hade ett uppenbart historiskt sammanhang, att visa program ur SVT:s arkiv. Utgångspunkten för publiken var därmed att publiken kunde förvänta sig att programmen också var gjorda då värderingarna och språket var annorlunda. Hänsyn togs också till att programmet inte riktade sig till barn utan snarare till en äldre publik som förstår detta sammanhang. Den sketch som anmälaren vänder sig mot hade inget kränkande syfte och siktet i satiren var ställt mot okunnighet och aningslöshet som ligger bakom rasistiska föreställningar.

Showen i programmet var Thomas von Brömssens första egna show. Thomas von Brömssen var vid tidpunkten (1986) främst känd från tv-komediserien *Albert och Herbert* som handlade om två underdogkaraktärer, far och son, som drev en skrot i gamla Haga i Göteborg. Tv-serien sändes i många år och humorn bestod främst i en drift med krockarna mellan det nya och det gamla, brist på kunskap, blandat med ”street-smartness”.

Sketchen spelades av revyartisten, komikern och skådespelaren Sten Åke Cederhök, vid tidpunkten också känd som pappan i komediserien *Albert och Herbert*. I showens handling försöker gästartisterna lämna Brömssens show innan den börjat. När det är Cederhöks tur tipsar han Brömssen om ett par skämt och

driver på ett uppenbart sätt med en äldre komikers föråldrade humor.

Enligt SVT framgår det klart att sketchen inte hade ett nedsättande eller kränkande syfte. Den driver med sketchens karaktär vars språk används för att förstärka detta. Ordet *"neger"* förekom helt utan värderingskommentar i Svenska Akademiens ordlista fram till år 1986. I den 12:e upplagan år 1998 förekommer noteringen *"något nedsättande"*, och i den 14:e upplagan från år 2006 står det *"kan uppfattas som nedsättande"*. Uttrycket var troligen föråldrat redan år 1986 och har i dag ytterligare problematiserats allvarligt i samhällsdebatten. Enligt SVT framgår dock att sketchen tar sikte på att driva med rasistiska föreställningar genom karaktärens drift med sig själv som okunnig, lite dum och otidsenlig, även år 1986. Enligt SVT bör sketchen bedömas med hänsyn till sitt sammanhang och inslagets karaktär.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet).

Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Den innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot människor med viss hudfärg.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser att den aktuella sketchen var kränkande mot människor på grund av deras hudfärg. Nämnden beaktar emellertid att sketchen var från år 1986 och att den äldre komikern får anses ha gett uttryck för en redan då föråldrad humor. Nämnden anser mot den bakgrunden, med viss tvekan, att inslaget inte strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Detta beslut har fattats av Kristina Ståhl, K-G Bergström, Maria Edström, Leif Hedman, Nedjma Chaouche och Dag Mattsson efter föredragning av Tarek Touma.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Tarek Touma